

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2016 ROKU

Stanisław Czołnik

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

PARK-ARBORETUM

Przedsięwzięcie „Utrzymanie, prowadzenie i rewaloryzacja historycznego, zabytkowego parku-arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie” to coroczne zadanie realizowane w ramach opieki, jaką sprawuje Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie nad powierzonym obszarem. Obejmuje ono zadania z zakresu:

1. Przywracania dawnego układu architektoniczno-przestrzennego poprzez usuwanie zbędnych samosiewów i nalotów.
2. Zakładania i uzupełniania kolekcji dendrologicznych.
3. Wykaszania polan i miejsc wokół nasadzeń.
4. Prac pielęgnacyjnych w parku-arboretum.
5. Ochrony zasobów dendrologicznych.
6. Usuwania drzew martwych (wywrotów, złomów, drzew „trudnych”).
7. Utrzymania i renowacji ścieżek, alejek i dróg parkowych.
8. Zabiegów na pojedynczych drzewach (pielęgnacja koron, usuwanie martwych gałęzi zagrażających zwiedzającym).
9. Utrzymania ogrodów ziołowo-kwiatowych.
10. Prac gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjnych.

Przywracanie dawnego układu architektoniczno-przestrzennego obejmowało w 2016 roku prace z zakresu odtwarzania pierwotnego układu, prawidłowej struktury drzewostanu oraz działania adaptacyjne. Sukcesywnie usuwane były naloty zbędnych samosiewów na całym terenie. Prace przeprowadzono na łącznej powierzchni 35,60 ha.

Jedne z najistotniejszych realizacji prowadzonych w parku dotyczą zakładania i uzupełniania kolekcji dendrologicznych. W 2016 roku na terenie parku posadzono łącznie 2744 sztuk roślin.

Wykaszenie to czynności mające na celu właściwe utrzymanie polan, osi widokowych, nasadzeń drzew i krzewów. Prace z tym związane wykonane zostały głównie w miesiącach lipiec–wrzesień. Powierzchnia ogólna, na której dokonano prac z zakresu wykaszania traw, ich zgrabienia oraz wywozu, wyniosła 91,97 ha. Z uwagi na warunki pogodowe konieczne było m.in. dwukrotne wykaszanie tych samych powierzchni. Usunięcie traw z powierzchni otwartych odbywało się po ich przekwitnięciu, co warunkuje zachowanie różnorodności biologicznej polan parkowych. Wykonanie prac na tak dużym obszarze i we właściwym terminie pozwoliło na podniesienie atrakcyjności obszaru parku oraz zapobiegło pojawieniu się na polanach samosiewów niepożądanych gatunków lekkonasiennych drzew i krzewów. Dzięki wymienionym zabiegom został zachowany właściwy charakter polan.

Prace pielęgnacyjne na terenie parku obejmowały przycinanie i formowanie starszych krzewów i żywopłotów, podlewanie nasadzeń, nawożenie niektórych drzew i krzewów, zabiegi w winnicach oraz pielienie. Zostały także wykonane cięcia pielęgnacyjne m.in. róż, wrzosów oraz kolekcji pięciorników. Zabiegami pielęgnacyjnymi objęto 10 238 sztuk roślin, 2,97 ha powierzchni parku, 9350 m² żywopłotów. Uzyskane w wyniku tych prac gałęzie w liczbie 150 mp poddano rozdrobnieniu. Zakres zabiegów pielęgnacyjnych był w znacznym stopniu warunkowany pogodą, m.in. długotrwałą suszą.

Prace z zakresu ochrony zasobów dendrologicznych parku-arboretum dotyczyły m.in. zdemontowania 300 mb grodzień wokół nasadzeń oraz przygotowania roślin do zimy na powierzchni 1390 m².

Koniecznością było usuwanie drzew martwych, wywrotów oraz cięcia o charakterze pielęgnacyjnym. Trzeba zaznaczyć, że prace przygotowawcze i uprzątające stanowiły w tym znaczny udział. Wszystkie cięcia uzgodniono z Konserwatorem Zabytków. Dotyczyły one całego zespołu zamkowo-parkowego. W ramach przeprowadzonych prac usunięto m.in. 16 drzew „trudnych” (prace wykonane z podnośnika).

Istotnym elementem zachowania ładu w parku oraz komfortu zwiedzania jest utrzymanie ciągów komunikacyjnych. Ścieżki i drogi parkowe cały rok utrzymywane były w sprawności, a pracami objęto powierzchnię 15 187 m² na długości 6854 mb.

Bardzo ważnym i koniecznym do wykonania były prace z zakresu tzw. chirurgii drzew. Zabiegom poddano egzemplarze głównie nad szlakami spacerowymi. Większość z nich to dęby, które osiągnęły parametry pomników przyrody. Usunięto posusz z koron oraz dokonano ich redukcji. Powstałe na skutek tych prac odpady, zgodnie z przyjętą w Ośrodku Kultury Leśnej zasadą, zostały rozdrobnione. Ważnym argumentem przy wyborze drzew było bezpieczeństwo zwiedzających. Z tego powodu zdecydowana większość egzemplarzy poddanych leczeniu to te zlokalizowane przy ważnych ścieżkach i alejkach. Zabiegom poddano 102 drzewa.

Regularnie prowadzono prace związane bezpośrednio z utrzymaniem ogrodu kwiatowo-ziolowego, a także prace gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjne. W tej

drugiej kategorii mieściły się m.in. takie prace jak grabienie i wywóz liści ze ścieżek i niektórych fragmentów polan oraz usuwanie zbędnych pnączy z drzewek i krzewów.

Prace na terenie parku wykonywała w 2016 roku, wyłoniona w przetargu Firma Handlowa MG Maria Gulczyńska (ul. Łódzka 165, 62-800 Kalisz). Ośrodek Kultury Leśnej uzyskał w 2016 roku dotację na utrzymanie, prowadzenie i rewaloryzację parku z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Wojewódzki Fundusz od lat znacząco wspiera finansowo Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, co pozwala na utrzymanie ogrodu na wysokim poziomie i zachowanie jego charakteru i walorów.

W 2016 roku zakończono uzupełniające prace związane z aktualizacją „Programu Zagospodarowania Parku-Arboretum oraz innych terenów będących w administrowaniu OKL w Gołuchowie”. Prace końcowe dotyczyły uporządkowania spraw geodezyjnych. Wykonawcą było Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Poznaniu.

W związku z ostatecznym rozstrzygnięciem toczącej się od kilku lat sprawy sądowej, założonej przez żyjących obecnie spadkobierców Izabeli Działyńskiej z Czartoryskich, o zwrot nieruchomości obejmującej park-arboretum wraz ze znajdującymi się tu budynkami, nastąpiły zmiany w dotychczasowym stanie posiadania gruntów i budynków. W wyniku prawnych rozstrzygnięć spadkobiercy otrzymali zadośćuczynienie finansowe, zaś prawo własności nieruchomości położonej w Gołuchowie (28 działek ewidencyjnych o łącznej powierzchni 144,95 ha) przeszło w ręce Muzeum Narodowego w Poznaniu. Pozostałe 52,92 ha nadal są w użytkowaniu Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie w oparciu o dotychczasowe formy własności. Formalna strona własności gruntów i obiektów nie pozbawiła Ośrodka Kultury Leśnej możliwości prowadzenia działalności na dotychczas powierzonym obszarze. Lasy Państwowe będą nadal sprawować pieczę nad parkiem-arboretum i obiektami muzealnymi. Formalne usankcjonowanie tego jest przedmiotem odpowiednich ustaleń z Muzeum Narodowym.

POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT

W Pokazowej Zagrodzie Zwierząt hodowane są obecnie żubry, daniele, dziki i koniki polskie. Liczebność żubrów na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 12 osobników. Utrzymanie zwierząt było prawidłowe, a ich stan zdrowotny i kondycyjny był monitorowany przez cały rok.

Liczebność stada danieli na koniec roku wynosiła 16 osobników, koników polskich – 2 (1 ogier, 1 klacz), dzików – 3.

Zadania związane z utrzymaniem zagrody mieściły się w poniżej wymienionych grupach:

1. Bezpośrednia obsługa PZZ.
2. Opieka weterynaryjna (okresowe przeglądy, instruktaże, leczenie zwierząt, zakup leków, zabiegi sanitarno-weterynaryjne).
3. Zakup karmy dla zwierząt.
4. Inne (naprawa i konserwacja infrastruktury i urządzeń, izolacje zwierząt, wywóz śmieci itp.).

Obsługę Pokazowej Zagrody Zwierząt w 2016 roku wykonywała firma Silva, sprawując bezpośredni nadzór nad zagrodą (dyżury według ustalonego harmonogramu, przygotowanie i zadawanie karmy, utrzymanie w należyтым stanie zdrowotnym i właściwej kondycji zwierząt, utrzymanie w należyтым stanie terenu i obiektów zagrody, obsługa i nadzór nad ruchem turystycznym). Opiekę weterynaryjną nad zwierzętami w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt w 2016 roku sprawował lekarz weterynarii Kryspin Kuberka z Poradni Weterynaryjnej „Pod Kogutem” w Pleszewie, w porozumieniu z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Gołuchowska zagroda uzyskała dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

W okresie od stycznia do grudnia 2016 roku Pokazową Zagrodę Zwierząt odwiedziło 128 300 osób. Frekwencja w poszczególnych miesiącach wynosiła kolejno: styczeń – 2480, luty – 3070, marzec – 5758, kwiecień – 10 062, maj – 20 695, czerwiec – 11 390, lipiec – 25 180, sierpień – 26 465, wrzesień – 14 450, październik – 4400, listopad – 2800, grudzień – 1550.

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2016 ROKU

S t r e s z c z e n i e

Utrzymanie i rewaloryzacja historycznego, zabytkowego parku-arboretum oraz prowadzenie Pokazowej Zagrody Zwierząt są zadaniami statutowymi Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. W artykule został omówiony zakres prac pielęgnacyjnych i ochronnych w parku-arboretum, z podziałem na grupy zadaniowe, a także działania prowadzone w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt podjęte w 2016 roku.

Słowa kluczowe: Ośrodek Kultury Leśnej, park-arboretum, Pokazowa Zagroda Zwierząt, żubr, kolekcja dendrologiczna

PARK-ARBORETUM AND MODEL ANIMAL PEN OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2016

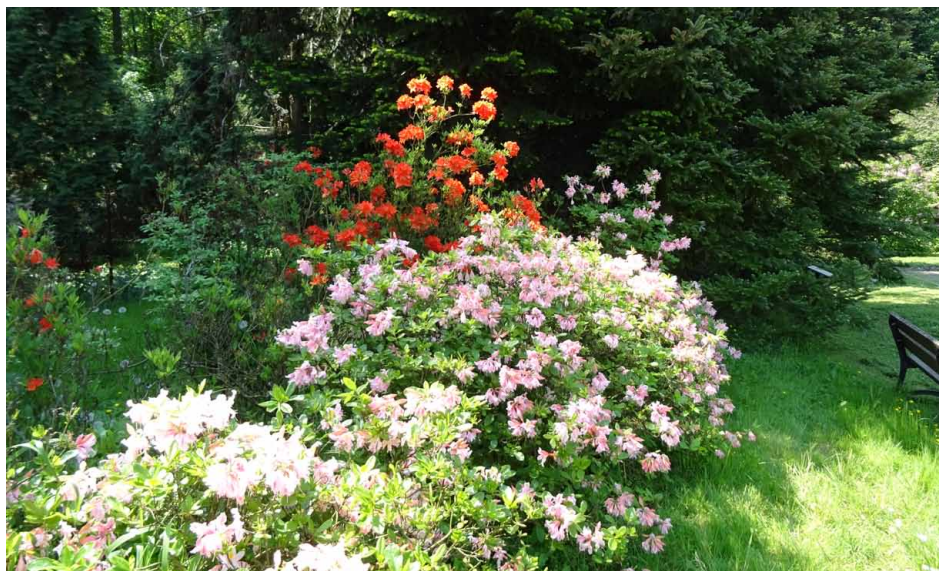
S u m m a r y

Maintenance and restoration of historic park arboretum and conducting the Model Animal Pen are statutory tasks of the Forest Culture Center in Gołuchów. The article discussed the scope of activities undertaken in this field in 2016.

Keywords: Forest Culture Centre, park-arboretum, Model Animal Pen, *Bison bonus*, dendrological collection

Tab. 1. Zestawienie wszystkich zubrów hodowanych w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie w 2016 roku
 Tab. 1. List of European bison bred in the Forest Culture Centre in Gołuchów in 2016

Lp.	Nr rodow.	M/F	Nazwa	Rodzice		Data				Uwagi	
				nr rodow.	nazwa	urodzenia	śmierci	otrzymania	wysłania		
1.	8536	F	POLNA II	M	6855	POPIEL	30.06.1996				
				F	5554	PLEDA					
2.	11195	F	PODUSTA	M	7751	PODRÓŻNIK	22.06.2008				
				F	10360	PODESTA					
3.	11201	M	POGAJ	M	9130	PODOBAS	6.05.2008				
				F	7537	PODRYWKA					
4.	11194	F	POINSECJAII	M	7751	PODRÓŻNIK	15.06.2008				
				F		POINTA					
5.	12253	M	POLANIN III	M	11201	POGAJ	23.06.2012				przekazany do zagrody w Doupovskich Horach w Czeskiej Republice
				F	8536	POLNAII					
6.	8905	F	POJĘTNA	M	5804	PORPLES	23.05.1998				
				F		PLIRYNA					
7.	12494	M	POLISTEK	M	11201	POGAJ	10.05.2013				
				F		POLNAII					
8.	12496	F	POLINA III	M	11201	POGAJ	13.08.2013				
				F		POINSECJA II					
9.	12834	F	POWAŻKA	M	11201	POGAJ	8.07.2014				
				F		POINSECJA II					
10.	12835	M	PODSKOK	M	11201	POGAJ	26.07.2014				
				F		PODUSTA					
11.	12836	M	PORYŚ	M	11201	POGAJ	12.09.2014				
				F		POCIESZKA					
12.	13430	M	POPIAST	M	11201	POGAJ	04.07.2016				
				F		PODUSTA					
13.	13451	M	PODLAS	M	11201	POGAJ	02.10.2016				
				F		POINSECJA II					

Ryc. 1. Nasadzenia rododendronów w oddziale 11. parku-arboretum (fot. S. Czołnik)
Fig. 1. Rhododendrons in section No 11 of park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 2. Dzwonek karpacki w ogrodzie ziołowo-kwiatowym (fot. S. Czołnik)
Fig. 2. *Campanula carpatica* in the flower-herbal garden (photo by S. Czołnik)

Ryc. 3. Stanowisko kokoryczy pustej w oddziale 31. parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 3. The surface with *Corydalis cava* in section No 31 of park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 4. Wywrot topoli na grobli w parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 4. Poplar overturned by the wind on embankment in park-arboretum (photo by S. Czołnik)